

Vermogensbelasting zonder compromis

RON STOOP

Vakredacteur bij
ESB

**JASPER
LUKKEZEN**

Hoofdredacteur
van ESB

Met de uitspraak van de Hoge Raad in 2021 dat de ‘spaartaks’ ongrondwettelijk is, is het belasten van vermogens ineens een acuut probleem geworden. Waar de politiek eerst de tijd had om maatschappelijk draagvlak voor een vermogensbelasting te kweken en af te wachten tot dat de Belastingdienst uitvoeringscapaciteit had, is staatssecretaris Van Rij nu met spoed op zoek naar een alternatief voor de forfaitaire vermogensrendementsheffing.

Het ontwerpen van een alternatief om vermogen te belasten komt bovenop de steeds toenemende aandacht in binnen- en buitenland voor de aanpak van belastingconstructies. Het lijkt daarom politiek gezien verleidelijk om een compromis te sluiten waarbij het uitbreiden van de belastingbasis door constructies aan te pakken samengaat met het invoeren van een beperkte vermogensbelasting. Door de bredere belastingbasis betalen meer mensen belasting en verbetert de uitvoerbaarheid; en door het lagere tarief is er steun onder vermogenden. De uitruil van een lagere vermogensbelasting met het aanpakken van belastingconstructies zou echter een vergissing zijn.

Aanpak constructies loopt al

Zo'n uitruil is ten eerste een vergissing omdat de aanpak van belastingconstructies, die met name ten goede komen aan de meest vermogende mensen, al loopt. Aan de hand van het rapport van het recente Interdepartementaal Beleidsonderzoek (Rijksoverheid, 2022) brengen Arieke Reiding, Jolanda Timmerman en Rens Nissen de meest opvallende constructies in Nederland onder de aandacht en concluderen dat enkele daarvan al worden aangepakt, en dat er op de korte en de lange termijn nog veel mogelijk is.

En ook de ‘verborgen vermogens’ – de internationale vermogens die buiten bereik van de fiscus blijven – zijn door betere internationale samenwerking aan het afnemen. Wouter Leenders en Arjen Lejour ramen dat enkele jaren geleden de rijkste tien procent van de Nederlandse huishoudens zestig miljard in belastingparadijzen hadden ondergebracht, maar ze verwachten dat dit nu minder is.

Overwinsten en vermogensongelijkheid

De uitruil is ten tweede een vergissing omdat een vermogensbelasting noodzakelijk is voor het beperken van de vermogensconcentratie op de lange termijn. Zo reflecteert Jan van der Streek in zijn column op de laatste grote herziening van de vermogensbelasting, nu ruim twintig jaar geleden. Toen koos men vanwege de uitvoerbaarheid van de belastingen voor een forfaitaire heffing, in plaats van voor een belasting op vermogen of vermogensaanwas. Het gevolg was dat de rechtvaardigheid onder druk kwam te staan en dat overwinsten niet werden belast.

Het niet belasten van overwinsten leidt op lange termijn tot toenemende vermogensongelijkheid. In een economisch historisch tweeluik laten Amaury de Vicq, Simon Toussaint, Tim van der Valk en Michail Moatsos zien dat de vermogenswinsten uit de kolonisatie van Nederlands-Indië sterk hebben bijgedragen aan de opbouw van privaat vermogen in Nederland en dat de concentratie van private vermogens sinds de jaren zeventig weer toegenomen is.

Erfbelastingfiasco

Tot slot is het van belang om de belastingbaten op peil te houden. De herziening van de erfbelasting in 2009 dient als voorbeeld van hoe het niet moet. In hun evaluatie rekenen Milan en Misha van Denderen door dat belastingontwijking (die door de herziening juist tegengegaan moest worden) maar beperkt voorkómen is, terwijl door de verhoogde vrijstellingen en de minder progressieve tarieven de belastinginkomsten flink afnamen. Sinds 2009 was de opbrengst jaarlijks ongeveer een miljard euro lager.

Bij het hervormen van de vermogensbelasting doet Van Rij er daarom verstandig aan om de invoering van een nieuwe belasting apart te behandelen van het aanpakken van constructies om deze te ontwijken. Niet alleen worden daardoor beide ingrepen overzichtelijker, ook vermindert het de vermogensongelijkheid en komt het de belastingopbrengst ten goede.

Literatuur

Rijksoverheid (2022) *Licht uit, spot aan: de vermogensverdeling*. Rapport Interdepartementaal Beleidsonderzoek Vermogensverdeling, juli. Te vinden op www.rijksoverheid.nl.